Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

№ 5

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Google Scholar

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.
E’lon qilishga 2024-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O‘zR Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O‘zR Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vaziri o‘rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O‘zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., “O‘IRIAM” ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro “Nordik” universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., “El-yurt umidi” jamg‘armasi ijrochi direktori o‘rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, t.f.f.d., TAQU katta o‘qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg‘ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o‘g‘li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O‘zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farxod, O‘zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo‘limi boshlig‘i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o‘qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Uy-joy qurilishi madaniyati, uning o‘ziga xos xususiyatlari va tamoyillari ... 10
Davletov Islambek Xalikovich, Zikrullayev Valixon G‘aybulla o‘g‘li

Hududlar investitsiya muhitini oshirish muammolari ... 16
Akbarov Bekmurod Miryakubovich

Qoraqalpog‘iston Respublikasi ellikqal’a tumanida turizm klasterini joriy qilish mexanizmi ... 22
Norchayev Asatullo Norbo‘tayevich

Small Business and Private Entrepreneurship is the Priority Direction of Our Country’s Economy ... 28
Tulagan Tukhtaraliev, G‘aniev Muhammadjon Xalilovich

Resurs soliqlarini soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish ... 31
Tursunova Zulayxo Abdujobir qizi

O‘zbekistonda muqobil energiya manbalaridan foydalanish elektrotexnika sanoati rivojlanishining istiqboli sifatida ... 34
Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o‘g‘li

Oliy ta’limning raqobatbardoshligini ta’minlashda ta’lim sifatining mohiyati va asosiy tamoyillari (O‘zbekiston misolida) ... 40
Egamov Sevinchbek Maxsud o‘g‘li

Financial Mechanisms of Supporting Textile Products Export ... 46
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna, Yakubova Ugiloy Mamasoliyevna

O‘zbekiston Respublikasida hududlarni mutanosib barqaror rivojlantirish masalalari va yechimlari ... 49
Hojiyev Tal’at Toshpo‘latovich

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ayollar biznesini shakllantirish yo‘llari ... 54
Ibodullayeva Malohat Sirojiddin qizi

Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlashda qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning xorijiy tajribasi ... 57
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich

Turizm sohasi rivojlanishining istiqbollari ... 61
Ergashev Rahmatulla Xidirovich, Jabborova Zuhra Abdig‘ani qizi

Jahonda kabel bozorini rivojlantirish xususiyatlari va tendensiyalari ... 68
Uralov Olimjon Mahammadjonovich

Namangan viloyatida yoshlarning iqtisodiy faolligi ko‘rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish ... 72
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich

Turizm sohasiga malakali kadrlar tayyorlashdagi muammolar va ularning yechimlari borasida tavsiyalar ... 77
A. I. Raxmatov

Трансформация внешнеторговых связей Республики Узбекистана ... 83
Ахмедова (Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи

Korxonalarda investitsiyalarni moliyalashtirish manbalari va usullarining tahlili ... 88
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o‘g‘li

Turizmning mohiyati xususida nazariy yondoshuvlar va ularning tahlili ... 94
R. I. Pardayev

Katta hajmga ega bo‘lgan maxsus qurtxonalarda boqilayotgan ipak qurtlariga harorat va namlikni ta’siri ... 101
Raxmanova Xuriniso Egamovna

Mahalliy byudjet daromadlarini shakllantirishda mahalliy soliqlar va soliqdan tashqari tushumlarning ahamiyati ... 104
Rajjaboyeva Dildora Zakirovna

Banklarda stress-test asosida ESG-risklarni baholash ... 110
Nilufar Sharipova

Yashil iqtisodiyotni rivojlantirishda banklarda ekologik va ijtimoiy risklarni baholash va boshqarish tizimini joriy etishning ahamiyati ... 114
Karimov Shamsiddin Akram o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Qimmatli qog'ozlarni qiymatini baholash usullari va modellari 122
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi

Sanoat ishlab chiqarishda diversifikatsiyaning nazariy asoslari 127
Davronbek Sharibjonovich Raximov

Mamlakatimizda innovatsiyalarni moliyalashtirishning amaldagi holati tahlili 133
Aminov Farrux Farxadovich

Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy hisobot tahlilini takomillashtirishning o'ziga xos xususiyatlari 138
G. J. Jumayeva

Qurilish sohasida logistika tizimlariga zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanganlarning amaliy jihatlari 141
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich

Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliini boshqarishdagi muammolar 146
Nematova Shaxlo Egamberdiyevna

Aholi daromodlari va omonatlarini shakllantirishning nazariy asoslari 149
Xakimov Zohid Norbo'tayevich

Tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonini intellektuallashtirish algoritmini yaratish 158
Zoirov O'lmas Erkin o'g'li

Mintaqa iqtisodiyotida investitsiya faoliyatini moliyalashtirish samaradorligini baholash 164
Chilmatova Dilnoza Abdurahimovna

Возможности внедрения и развития исламских банковских продуктов в рынок Узбекистана 168
Иноятова Камола Фуркатовна

Davlat xizmatchisi faoliyatida ijtimoiy javobgarlikning o'rni 172
X. X. Ikramov

Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o'ziga xos xususiyatlari 176
Abdug'aniyev Muhammadamin Abdug'affor o'g'li

Hududiy kambag'allik chegaralarini aniqlashning ahamiyati (Qashqadaryo viloyati misolida) 182
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Alisher Yunusaliyevich Safarov

Kichik biznesga mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ulardan samarali foydalanishda franshizaning roli 189
Rabimqulov Sherzod Murtozayevich

Tijorat banklarida marketing strategiyalaridan foydalanishning ilmiy-nazariy asoslari 193
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich

Davlat sherikchilik asosida maktab va maktabgacha ta'lim moliyashtirishligini o'ziga xos xususiyatligi 198
Boltaboev Murodbek Aybekovich

Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish davr talabi 203
X. I. Boyev

Banklarda chakana kreditlash turlari va ularni raqamli transformatsiya qilishning zarurligi 207
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi

Rasmiy ish bilan bandlik – aholining munosib turmush darajasini ta'minlash demak 216
Farhod Bagibekovich Xalimbetov

Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i uchun qo'llaniladigan soliq imtiyozlarining amaldagi holati va tahlili 220
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna

Автомобильная промышленности развитых стран: становление, развитие, пути совершенствования 227
Назарова Раъно Рустамовна, Абдухамидова Мафтуна Турсуналт кизи

Влияние цифровизации на внешнеэкономическую деятельность 232
Шермаматова Ирода Ойбековна, Тиллаев Хуршиджон Сулаймон ўғли

ИИ в банковском бизнесе: ключ к конкурентной привлекательности 238
Фаттахова Муниса Абдухамитовна

Tijorat banklari kapitalining iqtisodiy mazmuni va uning tarkibi 243
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li

Особенности банковского кредитования и факторы препятствующие финансово-кредитной поддержке субъектов сферы туристических услуг 248
Розоков Мухаммадазиз Мансурович

Factoring Operations in Banks 253
Boykabilova Iroda, Davronova Dilnoza Damirovna

Moliyaviy sektordagi aksiyadorlik jamiyatlarining korporativ strategiyasini shakllantirishda risklarni bartaraf etish 257
Jaxongirov Rustam Jaxongirovich, Xo'jamurodov Asqarjon Jalolovich

O'zbekistonning jozibador investitsiya muhitini yaratishda huquqiy asoslarni yanada takomillashtirishning ilmiy va amaliy zaruriyati 264
Oybek Elmuratov

Qurilish materiallarini ishlab chiqarish korxonalarning boshqarish tizimini takomillashtirish 268
Uzakova Umida Ruzievna

Tashkent Economy – Locomotive of the Country's Economy 274
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamadovich

O'zbekiston Respublikasida ishbilarmonlik turizmining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomilashtirish yo'llari 278
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhomovna

Mintaqalar iqtisodiyotining barqaror o'sishini ta'minlashda investitsiyalardan samarali foydalanish mezonlari va ularni hisoblash usullari 284
Norqobilov Nusrat Norsaitovich

Marketing strategiyasi: raqobatchilik sharoitida tadbirkorlik faoliyatini yuritishning rivojlantirilishi 288
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Matrizayeva Dilaram Yusubayevna

Mahalliy budjetlar mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashning eng asosiy istiqbolli yo'nalishi 295
S. Y. Ismoilova

Atrof-muhitga zararsiz, tabiiy tarkibli korroziya ingibitorlari turlarini tahlil qilish 300
Qurbonova Firuza Solexovna

Oliy ta'lim muassasalarida xarajatlar smetalari ijrosi hisobini yuritish tartibi 306
AbdulAziz Norqo'chqorov Ziyadullayevich

Tijorat banklarining investitsion faoliyati samaradorligi va uni rivojlantirish yo'llari 312
Olimova Nodira Xamrakulovna

Baholangan majburiyatlar hisobini takomillashtirish 324
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li

Qurilish-pudrat tashkilotlarida auditorlik tekshiruvida faoliyat uzluksizligini baholash 331
Tulovov Erkinjon To'lqin o'g'li

Основные направления развития инвестиционной деятельности предприятий 335
Махкамова Надира Саидмуратовна

Milliy statistika axborot tizimlarining funksional jihatlari va o'ziga xos xususiyatlarining tahlili 340
Otajonova Gulhayo Maqsud qizi

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini boshqarish axborot tizimini modellashtirish 345
Xudoyorov Laziz Niyozovich, Ergashova Nargiza Boboxonovna

Mamlakatimzda aksiz to'lanadigan tovarlarni soliqqa tortish usullari 351
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich

Iqtisodiy rivojlanish sharoitida investitsiya loyihalarini jalb qilingan mablag'lar orqali moliyalashtirishning zarurligi 357
Amonova Dilafro'z O'tkurovna

To'lov tashkilotlarini tashkil etishda xatarlarni boshqarish 362
Axmedov Miraziz Alisherovich

Korxonada inson kapitalini rivojlantirish tizimi va konsepsiyasini takomillashtirish imkoniyatlari 367
Hamrokulov M. O.

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida kichik sanoat zonalari faoliyatining zarurligi va iqtisodiy-huquqiy maqomi 375
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich

Bank tizimida marketing faoliyati orqali yangi innovatsion xizmatlarni joriy etishning zamonaviy holati 379
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich

Экономическая сущность инновационной деятельности в банковском секторе 388
Шадиева Дилдора Хамидовна

Yengil sanoat taraqqiyotining xitoy tajribasi va undan oʻzbekistonda foydalanish imkoniyatlari 392
Jumaniyazova Feruza Rajabovna

Tut parvonasi zararkunandasining biologik tarqalishi va zararini oldini olish choralari 402
Oybek Toshtemirovich Karimov

Ijtimoiy adolat va ayollar huquqlari: kasbiy kamsitish 406
Iminova Nargizaxon Akramovna

Ishsizlik nafaqalari tayinlash va xalqaro tajriba 412
Sholdarov Dilshod Azimiddin oʻgʻli

Takroriy ekinlar urugʻini toʻgʻridan-toʻgʻri nol ishlov berish orqali ekadigan qurilmaga tushadigan yuklamaning nazariy tadqiqoti 418
Abdullayev Baxodirjon Valijon oʻgʻli

Banklarida jinoiy faoliyatdan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish tizimining roli 422
Abdullayeva Dildora Qudratovna

Biologik aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartari asosida tashkil etishning uslubiy jihatlari 425
Adxamov Samariddin

Barqaror iqtisodiy oʻsishga erishishda toʻgʻridan toʻgʻri xorijiy investitsiyalarning ahamiyati 430
Asqarova Mavluda Turabovna, Otajonova Charosxon Polvonquli qizi

Ilmiy-innovatsion iqtisodiyotda suv xoʻjaligini rivojlantirish muammolari, yechimlar va natijalar: fundamental asosda 435
Babadjanov Abdirashid Musayevich

Budjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritishning milliy va xalqaro standartlari 441
Maxamadaliyeva Mahliyoxon Maxamadmurod qizi

Tijorat banklari aktivlari va ularni samarali boshqarish nazariy asoslari 448
Masharipov Maxmud Bekturdiyevich

Tijorat banklarning moliyaviy faoliyatida yuzaga keladigan xavf-xatar va uning mohiyati 453
Rashidov Raximjon Iskandarovich, Abduraxmonov Anvar Akbar oʻgʻli

Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirish omillari va hozirgi holatining tahlili 459
Samijonov Musobek Gʻayratjon oʻgʻli

Moliyaviy menejment tizimi samaradorligini oshirishda raqamli marketing strategiyasidan foydalanish 466
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich

Oʻzbekiston Respublikasi moliyaviy tizimida byudjetdan tashqari jamgʻarmalarning ahamiyati va oʻrni 473
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna, Ajibayeva Rauiya Maxsudovna

Aholi daromadlarini oshirishda asalarichilikning oʻrni 479
Xudayarova Zuxra Yuldashevna

Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ 482
Бекназова Комилахон Миркамол қизи

Tijorat banklari faoliyatida iqtisodiy risklar va ularni nazariy asoslari 490
Burxonov Asliddin Asqar oʻgʻli

Biznes tuzilmalarini diversifikatsiya qilish modellari va usullari hamda innovatsion rivojlanish strategiyalarining qiyosiy tavsifi 497
Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna

Тенденции развития пищевой промышленности Узбекистана 503
Назарова Раъно Рустамовна, Нигматуллаева Гульчехра Нуруллаевна

Soliq-bojxona siyosatining dolzarb masalalari va ularni takomillashtirish yo'nalishlari 509
Usmonov Kaxramonjon Akbaraliyevich

Статистический анализ факторов, влияющих на бренд молока и молочных продуктов в Узбекистане 513
Холдарова Фариза Тухтабаевна

Правовое регулирование рынка цифровых активов и криптовалют 519
Якубова Ш. Ш., Рашидов Рахимжон Искандарович

Efficiency of Internal Audit Service and Report Improvement: Control of Sanatorium-Wellness Institution 528
Shafkarov Fahriddin Khudaiberdievich

Development of Digital TV Services in the Conditions of Digitalization of the Economy 534
Farhad Karimov

Kichik biznes faoliyatida muhim muvaffaqiyat omillarini belgilashning ahamiyati va ularni baholash 538
Kabulova Nurgo'zal Umirbek qizi

Barqaror iqtisodiy o'sishni ekonometrik tadqiq etish 541
Muminova Maxbuba Abduvafoyevna

Korxonaning moliyaviy-xo'jalik faoliyati ko'rsatkichlarini baholash 548
Musurmonova Mahbuba Omonovna

Tadbirkorlik subyektlari tashqi savdo faoliyatini ichki tartibga solishni takomillashtirishning ayrim jihatlari.. 552
To'rayev Nurbek Muxammadovich

Temir yo'l transportida xizmat ko'rsatish jarayonini rivojlantirishning retseptiv tahlili 557
Raxmonov G'ayrat Ismatulloyevich

Strategik boshqaruv hisobi va uning uslubiyotini takomillashtirish masalalari 562
Sharipova Shoxida Abdinabiyevna

O'zbekiston Respublikasida "yashil" iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashning iqtisodiy mexanizmlari 567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li

Institutsional investorlar faoliyatini tashkil etishning kontseptual jihatlari 574
Sultanov Maxmud Axmedovich

Tijorat banklari foydasini soliqqa tortishning ayrim me'yoriy-huquqiy asoslari 578
Turanov M. Sh.

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining rivojlanishida tijorat banklarining o'rni 586
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Babanazarova Gulzar Ziuatdinovna, Zubaydullayeva Zulayxo Karimovna, Kaxarova Dildora Erkinovna

O'zbekistonda tayyor kiyimlar bozori ko'lamini oshirishda marketing strategiyalarining samaradorligi 596
Urazov Mansur Musurmanovich

Yevropaga barqaror eksport va qishloq xo'jaligida yashil rivojlanish uchun Mosh bozori strategiyalarining ta'sirini baholash 599
Valiyeva Aziza Anvar qizi

Rangli tasvirlarga raqamli ishlov berish jarayonlarini paralellashtirish 605
Xidirova Barchinoy Ilxomovna

Korxonalarda ishchi personal ehtiyojlarini motivatsiyaga ta'siri 610
Aripov Oybek Abdullayevich, Axmedov Muzaffar Shokirjonovich

Цифровые и традиционные методы сбора информации в маркетинговых исследованиях: сравнительный анализ 615
Бекназова Комилахон Миркамол қизи

Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari 623
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.

Positioning Textile Products in Competitive Strategy 626
Икрамова Нодира Бурхон қизи

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Sanoatni tarkibiy oʻzgarishlar asosida maqbullashtirish va samaradorlik koʻrsatkichlarini prognozlash 631
Kasimov Azamat Abdukarimovich

Oʻzbekiston Respublikasi budjetini shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi 638
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna

Toʻqimachilik klasterlari eksport salohiyatini boshqarish masalalari 645
Mamasoliyev Gʻayratbek Maxamadyusupovich

Влияние плодородности почвы на урожайность хлопчатника в хлопково-текстильных кластерах Республики Каракалпакстан 650
Сагиева Молдир Оразбай кизи

Оценка категории вейпов среди курильщиков электронных сигарет Узбекистана 655
С. М. Мирзалиев, М. О. Куролов, Г. К. Абдурахманова, Джуди Сметана, Крисси Льюис

Jahon kabel bozorini tatbiq etish va rivojlantirish xususiyatlari 668
Uralov Olimjon Maxammadjonovich

Moliyaviy hisobotlar va ularni tuzish va auditorlik tekshiruvidan oʻtkazishning uslubiy jihatlarini rivojlantirish 673
Abdinazarov Samijon Abbos oʻgʻli, Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Jabbarov Azamat Murodullayevich, Boymurodov Toʻlqin Azamatovich

Digital Transformation Implementation Directions and Instrument Analysis 680
Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich

Understanding Financial Indicators and Their Strategic Utilization: Insights from Global Practices and Uzbekistan's Experience 684
Astanova Zarnigor Obid qizi, Tukhtabaev Jamshid Sharafetdinovich, Jurayev Xurshid Mamatkulovich, Ismatova Kamola Obid qizi

Turizm xizmatlari eksportida zamonaviy texnologiyalar orqali xizmatlar sifatini oshirishning ahamiyati 690
Bakhromov Akmal Abduvahid oʻgʻli

Sanoat korxonalarida personal mehnatini tashkil etishni optimallashtirish yoʻllari 695
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Dilovarxoʻjayeva Dilnozaxon Shavkatxoʻja qizi, Rustamova Dilnoza Jamshid qizi, Axtamova Parizod Oybek qizi, Nuritdinova Maftuna Jahongirovna

Oʻzbekiston Respublikasida pul-kredit siyosati instrumentlaridan foydalanish amaliyotini takomillashtirish .. 701
Kaxxarova Dilnoza Shavkatovna

Bojxona faoliyatini transformatsiyalashda innovatsion boshqaruvni takomillashtirishga oid nazariy qarashlar 706
Roʻziboyev Muhiddin Xushnudovich

Xizmat koʻrsatish sohasida aholining tadbirkorlik faolligini oshirish tendensiyalari 710
Xudayarova Maftuna Shavkatovna

Oʻzbekiston qishloq xoʻjaligini rivojlantirishda xorijiy va mahalliy investitsiyalarning oʻrni 717
Yusupov Komaliddin Baxtiyor oʻgʻli

Факторы успеха в управлении инвестициями промышленных предприятий 721
Ёдгоров Сардорбек Самадович

Issues of minimizing risks related to mortgage lending of commercial banks of the republic of Uzbekistan 726
Kulliev Istam Yangimurodovich

Oʻzbekiston Respublikasida nomoddiy aktivlar hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari talablari asosida tashkil etish xususiyatlari 735
Pardayeva Zulfizar Alimovna

Tijorat banklari faoliyatida risklarni pasaytirish yoʻllari 740
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboyevich

Investitsiyalar – moliyaviy barqarorlik kafolati 746
Xaydarov Nizamiddin Xamrayevich

Современные подходы к управлению системой заработной платы и льгот в условиях рыночной экономики 751
Дониерова Фотимабону Алишер кизи

Atrof-muhit muhofazasida xulq-atvor iqtisodiyotining roli 759
Djalilov Farxod Abduganiyevich

Eco-Paths of Uzbekistan: How Corporate Social Responsibility in Tree Planting and Transport Infrastructure is Paving the Way For Sustainable Futures........ 763
Oybekov Shohjahon Akmal o‘g‘li, Alfira Sofia, Yangiboyev Sirojiddin Jo‘ramurodovich

Oliy ta’lim xizmatlar bozorida raqamli marketingning ahamiyati........ 771
Ruziyeva Shaxlo Raupovna

Sanoatning kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash xususiyatlari........ 776
Xotamov Javohir Abdusharop o‘g‘li

Qishloq xo‘jaligi agrotexnologiyalarni tijorat banklari orqali kreditlash yo‘llari........ 781
Isakov J. Ya.

SANOATNING KON-GEOLOGIYA KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH XUSUSIYATLARI

Xotamov Javohir Abdusharop o'g'li
TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Maqolada kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning ilmiy va amaliy jihatlari nazariy jihatdan o'rganilgan. Kon-geologiya korxonalarida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash masalalari borasida olimlarning tadqiqotlariga ilmiy jihatdan to'xtalib o'tilgan. Sanoatning kon-geologiya korxonalarida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash borasidagi ilmiy-tadqiqotlari o'rganilgan holda muallif qarashlari bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiy xavfsizlik, xavf-xatarlar, sanoat, kon-geologiya, iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash asoslari.

Abstract: The article theoretically examines the scientific and practical aspects of ensuring the economic security of mining and geological enterprises. Research by scientists on ensuring economic security at mining enterprises is scientifically discussed. Based on scientific research in the industry to ensure the economic security of mining and geological enterprises, recommendations have been developed taking into account the views of the author.

Key words: economic security, risks, industry, mining geology, fundamentals of economic security.

Аннотация: В статье теоретически исследованы научные и практические аспекты обеспечения экономической безопасности горно-геологических предприятий. Научно обсуждены исследования ученых по вопросам обеспечения экономической безопасности на горнодобывающих предприятиях. На основе научных исследований отрасли по обеспечению экономической безопасности горно-геологических предприятий разработаны рекомендации с учетом взглядов автора.

Ключевые слова: экономическая безопасность, риски, промышленность, горная геология, основы экономической безопасности.

KIRISH

Globallashuv sharoitida sanoati korxonalari faoliyatining ichki va tashqi muhitida raqobatning shakllanishi bevosita faoliyat yuritayotgan korxonalarning raqobat maydonida samarali ishlashi va strategik faoliyat yuritishlarini talab etadi.

Shiddatli raqobat muhiti sharoitida sanoat korxonalarining samarali faoliyati yuritishi va barqaror rivojlanishida iqtisodiy xavf-xatarlarni oldini olish va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash muhim vazifalardan biridir. Sanoat korxonalarining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash borasida so'ngi yillarda soha olimlari tomonidan ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Shuningdek, tadqiqot olib borgan olimlarning izlanishlari asosida turli nazariy va uslubiy yondashuvlar ilgari surilgan.

Sanoatning kon-geologiya korxonalarida sodir bo'lish ehtimoli bo'lgan xavf-xatarlarni hisobga olib harakat choralarini ko'rish, sanoatning kon-geologiya tarmoqlarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavf-xatarlarga javob beradigan darajada iqtisodiy va huquqiy mexanizmlarni joriy maqsadga muvofiq.

Izlanishlar natijasida tadqiq qilingan ilmiy adabiyotlarning nazariy jihatlari shundan dalolat beradiki, sanoat korxonalari faoliyatida yuzaga keladigan iqtisodiy xavflarning ortishi bevosita korxonalarning moliyaviy barqarorligiga ham o'zining salbiy ta'sirini o'tkazadi.

Sanoat korxonalarining ichki va tashqi muhitida turli tahdidlarning yuzaga kelishi, iqtisodiy va siyosiy vaziyatlardagi o'zgarishlar, ekologik xavflar, kutilmagan xavf-xatarlar, texnogen va stixiyali xavf-xatarlar, fiskal va monetar siyosatidagi o'zgarishlar bevosita sanoat korxonalari faoliyatida iqtisodiy xavflarning ortishiga sabab bo'lmoqda. Shu jihatdan, sanoat korxonalarining ishlab chiqarish faoliyatida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash jahon miqyosida tadqiq etilayotgan masalalardan biri sifatida o'z yechimini kutayotgan dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Sanoat korxonalarini ustuvor darajada rivojlantirish asosida ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga ta'sir etuvchi xavflarni kamaytirish va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash borasida ilmiy-nazariy izlanishlar olib borilgan bo'lib, bu borada ilmiy-tadqiqotlar mahalliy va xorijlik olimlar tomonidan ham amalga oshirilgan.

Raqobat sharoitida korxonaning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash borasida mamlakatimiz olimlari ham o'z tadqiqotlari bilan faol qatnashgan, xususan, bu borada X.P.Abulqosimov dastlab korxona xavfsizligini ta'minlash borasida o'z fikrlarini bildirgan holda xo'jalik faoliyatining sifat va miqdor ko'rsatkichlarini tahlil qilish yo'li bilan uning turli tahdidlarga barqarorligi hamda xavfsizlik darajasi asosida baholanishi borasida to'xtalib o'tgan. Olim tomonidan korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash masalasini yettita yo'nalishga bo'lgan holda tadqiq qilgan[1].

N.X.Bekmurodov ham o'z tadqiqotlarida sanoat korxonalarining xavfsizligini ta'minlashga qaratgan fikrlariga e'tibor beradigan bo'lsak, sanoat korxonalarining rivojlanishi bevosita ekologiyaga ta'siri ortib borayotganligi va bu holat ekologik xavfsizlikka doir masalalarni hal qilish lozimligi haqida to'xtalib o'tgan. Shuningdek, sanoat korxonalarining ekologiyaga yetkazayotgan zararlarini kamaytirish va bu borada xavfsizlik choralarini ko'rish lozim ekanligi ta'kidlangan[2].

Ushbu masalalar o'rinli bo'lib, har qanday korxona faoliyati jarayonida atrof-muhit va ekologiyaga o'z ta'sirini o'tkazadi, shu bois, hozirgi kunda ekologiyani muhofaza qilish hamda ekologik xavfsizlikni ta'minlash ham dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

A.A.Mamatov va boshqalar tomonidan korxona iqtisodiy xavfsizligiga berilgan ta'rifga ko'ra, korxona iqtisodiy xavfsizligi - ilmiy-texnikaviy, ishlab chiqarish salohiyatini hamda kadrlarni faol va nofaol iqtisodiy tahdidlardan, masalan, davlatning samarasiz ilmiy-sanoat siyosatidan yoki tashqi muhitda yuzaga kelgan tahdidlardan himoyalanganligi tushuniladi[3].

Yuqorida keltirilgan fikrlarga qo'shilgan holda aytish joizki, korxona iqtisodiy xavfsizligi – raqobat muhiti sharoitida samarali ishlab chiqarishni tashkil etishi, innovatsion faol bo'lish, kadrlar qo'nimsizligi, rentabellik darajasining pasayishi, ichki va tashqi muhit siyosatida sodir bo'layotgan tahdid va xavflardan himoyalanish holatini tushunish mumkin.

Sanoat korxonalarining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash borasida tadqiqotlar olib borgan X.Uktamov tomonidan korxonaning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning huquqiy-me'yoriy asoslarini aniqlashda ikki omilni hisobga olish lozimligi haqida fikr bildirib, ya'ni birinchidan, korxona iqtisodiy xavfsizligi nafaqat iqtisodiy muvozanatni ushlab turish, balki korxonaning tashqi ta'sirlar ostida yanada barqaror rivojlanish tendensiyasiga o'tishi, ikkinchidan, korxonaning iqtisodiy xavfsizligi – dinamik toifa bo'lib, u korxona xo'jalik yuritish faoliyati holatining vaqt oralig'ida o'zgarishi bilan bog'liq hamda uning muvozanatini tiklash qobiliyatini o'zida namoyon etadi[4].

Tadqiqotchi tomonidan ta'kidlab o'tilgan fikrlarga qo'shilgan holda aytish joizki, korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning huquqiy-me'yoriy mexanizmlarini ishlab chiqish va takomillashtirish maqsadga muvofiq. Shu bois, korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning huquqiy-me'yoriy asoslarini yaratmasdan turib, xavfni kamaytirish yoki xavfsizlikka erishish imkoni bo'lmaydi.

Sanoat korxonalarining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash borasida I.S.Xotamov, A.A.Yadgarov va M.K.Olimovlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda "mamlakatimiz sanoatini barqaror, jadal va mutanosib ravishda rivojlantirish, asosiy sanoat tarmoqlarini diversifikatsiya qilishga va eksport salohiyatini o'stirishga yo'naltirilgan tarkibiy o'zgartirishlarni chuqurlashtirish, sanoat tarmoqlari, komplekslari va korxonalarini modernizatsiya qilish, ishlab chiqarishni texnik va texnologik yangilash asosida ularning samaradorligi hamda raqobatdoshligini yanada oshirish orqali respublika sanoatining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega[5].

Shuningdek, sanoat korxonalarining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy va uslubiy jihatlarini tadqiq qilishda mamlakatimiz va MDH olimlarining ham soha rivojiga qo'shgan nazariy va uslubiy izlanishlarini qarab o'tish joizdir.

TADQIQOT USULLARI

Sanoatning kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash borasida amalga oshirilgan mazkur

1 H.P.Abulqosimov, M.X.Abulqosimov. Iqtisodiy xavfsizlik: nazariya va amaliyot. "Noshirlik yog'dusi" nashriyoti T.:, 2019-y. 149-bet.
2 N.X.Bekmurodov. Zamonaviy xavfsizlik bo'yicha tadqiqotlar. Darslik. - Toshkent. Bookmany print, 2023. - 119-bet.
3 A.A.Mamatov, H.P.Abulqosimov, S.A.Mamatov, S.Sh.Saidgaziyeva. Iqtisodiy xavfsizlik. Darslik.– Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti, 2022. 173-bet.
4 X.Uktamov. Korxonalar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning huquqiy-me'yoriy asoslari. O'zbekiston qishloq va suv xo'jaligi//jurnali. №4. 2023. 54-56-betlar.
5 I.S.Xotamov, A.A.Yadgarov, M.K.Olimov. Sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirish va iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash yo'nalishlari. Monografiya – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti.– T: "Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi", 2020 y. – 132-133-betlar.

izlanishda abstrakt mantiqiy fikrlash, induksiya va deduksiya, taqqoslash, monografik kuzatuv, tahlil va sintez, tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Har qanday korxona faoliyatiga ta’sir etuvchi turli tahdid va xavflar korxonaning iqtisodiy faoliyatiga ta’sir qiladi. Shu bois, tadqiqotlarimiz natijasida sanoat korxonalari iqtisodiy xavfsizligiga ta’sir etuvchi tahdidlarni tabaqalashgan holda ko‘rib o‘tishni maqsad qilib oldik. Sanoat korxonalari iqtisodiy xavfsizligiga ta’sir etuvchi tahdidlar asosan ikkiga bo‘linadi: ichki va tashqi tahdidlardan iborat (1-rasm).

Sanoat korxonalari iqtisodiy xavfsizligiga ta’sir etuvchi tashqi tahdidlar asosan ikkiga bo‘linadi va quyidagilardan iborat: milliy darajadagi tahdidlar va jahon darajasidagi tahdidlar (1-rasmga qarang).

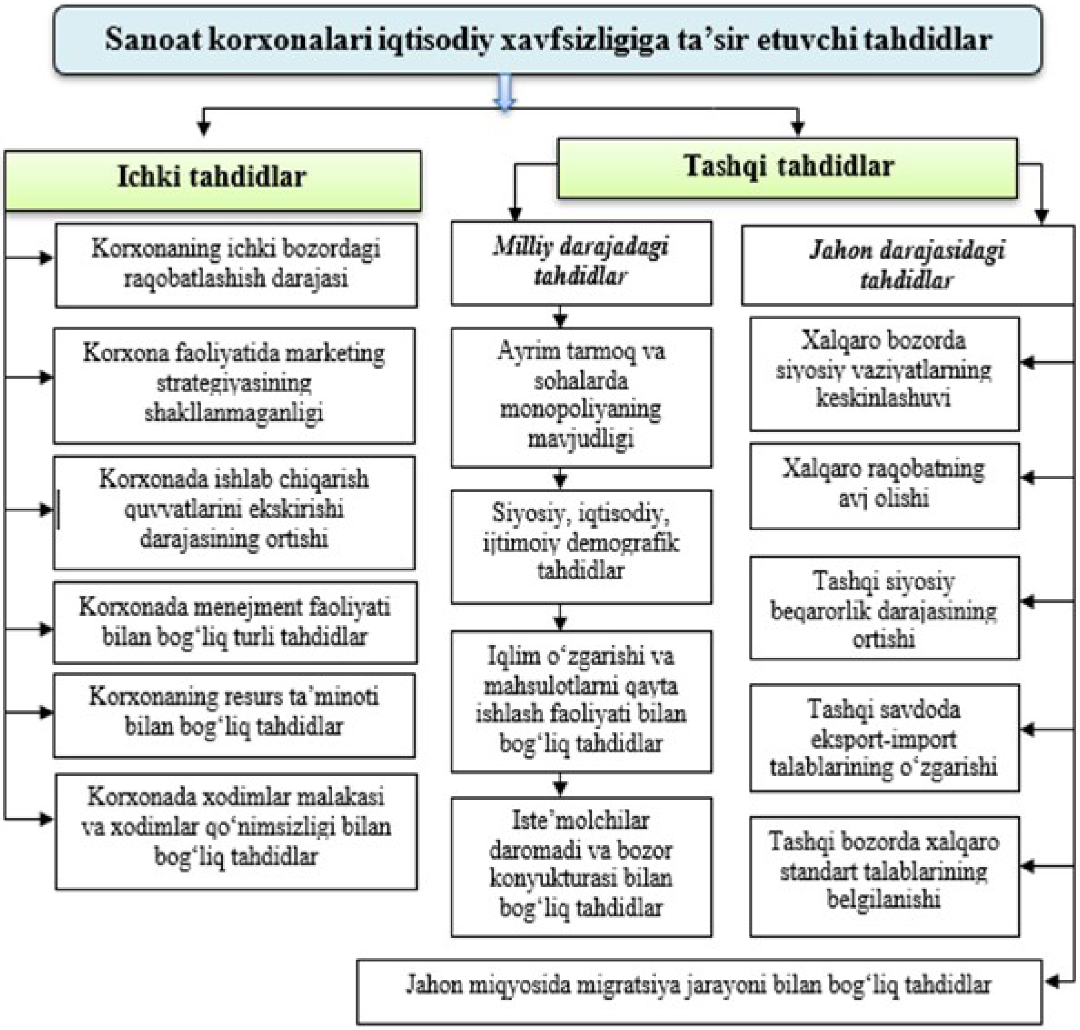

1-rasm: Sanoat korxonalari iqtisodiy xavfsizligiga ta’sir etuvchi tahdidlarning tabaqalanishi[6]

Sanoat korxonalari iqtisodiy xavfsizligiga ta’sir etuvchi ichki tahdidlar sifatida quyidagilarni keltirib o‘tish joizdir:

- korxonaning ichki bozordagi raqobatlashish darajasining ortishi bilan bog‘liq tahdidlar;
- korxona faoliyatida marketing strategiyasining shakllanmaganligi yoki korxonaning mustaqil tarzda marketing rejasining ishlab chiqilmaganligi;
- korxonada menejment (boshqarish) faoliyati bilan bog‘liq turli tahdidlar yoki boshqarish tizimidagi tez-tez o‘zgarishlar ta’siri;
- korxonada ishlab chiqarish quvvatlarini eskirish darajasining ortishi hamda korxona asosiy fondlarini modernizatsiyalash darajasi pastligi;

6 Ilmiy adabiyotlarni tadqiq qilish va umumlashtirish asosida muallif tomonidan tuzilgan.

- korxonaning resurs ta'minoti yoki resurs yetkazib berishdagi shartnoma shartlarining o'z vaqtida bajarilmasligi bilan bog'liq tahdidlar;
- korxonada xodimlar malakasi va ish tajribasi pastligi yoki ish jarayonidagi tashkiliy, iqtisodiy va huquqiy muammolarning mavjudligi, xodimlar qo'nimsizligi bilan bog'liq tahdidlar.

Milliy darajadagi tahdidlarga quyidagilar kiradi:

- ayrim tarmoq va sohalarda monopoliyaning mavjudligi, bu esa mahalliy korxonalar rivojlanishiga va raqobatlashishiga keskin ta'sir qilishi;
- siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy demografik (aholi sonining ortishi) tahdidlar;
- iqlim o'zgarishi va mahsulotlarni qayta ishlash faoliyati bilan bog'liq tahdidlar (turli tabiiy ofat va texnogen tusdagi hodisalarni bevosita ishlab chiqarish faoliyatiga ta'sirining ortib borishi);
- iste'molchilar daromadi va bozor konyukturasi bilan bog'liq tahdidlar.

Jahon darajasidagi tahdidlar sifatida quyidagilarni ta'kidlab o'tish joizdir:

- xalqaro bozordagi siyosiy vaziyatlarning keskinlashuvi (iqtisodiy va siyosiy jarayonlardagi o'zgarishlar);
- xalqaro raqobatning avj olishi (innovatsion mahsulotlarga talabning ortishi);
- tashqi siyosiy beqarorlik darajasining ortishi (davlatlar o'rtasidagi iqtisodiy va siyosiy muvozanatning izdan chiqishi, turli urushlar, siyosiy munosabatlarning keskinlashuvi);
- tashqi savdoda eksport-import talablarining o'zgarishi (boj to'lovlarining o'zgarishi, soliq tariflarining o'zgarishi, tashqi savdoda turli to'siqlarning yuzaga kelishi);
- tashqi bozorda xalqaro standart talablarining belgilanishi (turli kasalliklar va epidemiyalarning yuzaga kelishi) bilan bog'liq tahdidlar;
- jahon miqyosida migratsiya jarayoni (aholining ko'chib ketish va ko'chib kelishi) bilan bog'liq tahdidlar.

Kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash bo'yicha tadqiqotlar olib borgan Yu.I.Artyushin tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda Rossiya Federatsiyada tez-tez sodir bo'layotgan turli texnogen hodisalar ta'sirida favqulotda vaziyatlardan himoyalanishda yangicha chora-tadbirlarni ko'rish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, tadqiqotchi bevosita tog'-kon hududlarida mavjud texnogen xavflarni o'rganish, turli tashqi xavf va tahdidlardan himoyalanish choralarini ko'rish, xavflarni samarali boshqarishda geoaxborot tizimini joriy qilish va axborot ma'lumotlarini to'plash borasidagi izlanishlari ahamiyatga molik[7].

Tadqiqotchi fikrlariga qo'shilgan holda aytish joizki, bugungi kunda hududlarda mavjud kon-geologiya korxonalari ishlab chiqarishida va mineral xom ashyolarni yetkazib berish jarayonida turli xavf va tahdidlarga duch keladi. Bu holat esa, korxona uchun turli xavf va tahdidlarning mavjudligi iqtisodiy jihatdan korxona faoliyatini nobarqaror bo'lishi hamda iqtisodiy xavflarning ortishiga sabab bo'ladi. Izlanishlar natijasida kon-geologiya korxonalari iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda geaxborot tizimi texnologiyalarini joriy qilish va undan samarali foydalanish maqsadga muvofiq.

Tog'-kon sanoati korxonalarida iqtisodiy xavfsizlik mezoni sifatida ishlab chiqarish jarayonida mehnatni muhofaza qilish va ishlab chiqarish xavfsizligini ta'minlash borasida tadqiqotlar olib borgan Nevolina Yelena Mixaylovna tomonidan xodimlarning ish jarayonida turli jarohatlar yoki shikastlanish asosida iqtisodiy faoliyatga salbiy ta'sir etuvchi tahdidlarni tizimli ravishda o'rgangan. Tadqiqotchi o'z izlanishlari doirasida tog'-kon geologik ob'ektlarida tabiiy va texnik hamda texnologik xavfsizlik qoidalariga xodimlarning amal qilmasligi, bu borada xodimlar malakasining yetishmasligi, xavfsizlik qoidalarini buzilishi, korxona boshqaruvi xodimlarining o'z vakolati doirasida vazifalarning to'liq bajarmasligi, ish jarayonida turli shikastlanish yoki jarohatlarning ortishi korxona iqtisodiy faoliyatiga jiddiy ta'sir qilishini asoslab bergan[8].

Kon-geologiya korxonalarini tadqiqot ob'ekti sifatida tanlab olgan B.F.Lesovskiy ko'mir konlarida ishlovchi xodimlarning mehnat xavfsizligini o'rgangan holda dastlab, tog'-kon sanoatini samarali boshqarish, tog'-geologik, texnologik va iqtisodiy-ijtimoiy mehnat sharoitlarini kompleks hisobga olish, xodimlarning salomatligi va ish qobiliyatini saqlash asosida tog'-kon sanoatini rivojlantirish, xavfsiz sharoitlar va mehnatni muhofaza qilish tizimini ta'minlash borasida tadqiqotlar olib borgan. Tog'-kon sanoatida mehnatni muhofaza qilish holatini tahlil qilishda korxona faoliyatini tashkil qilishdan tortib to hozirgi kungacha bo'lgan jarayonlarga e'tibor qaratgan, mehnatni muhofaza qilishning huquqiy bazasini shakllantirish bilan bog'liq nazariy masalalarni tadqiq qilgan, mehnatni muhofaza qilish bo'yicha ko'mir konlarida xavfsiz ishlab chiqarish sharoitlarini yaratishning amaliy vazifalariga o'z e'tiborini qaratgan[9].

Yuqorida o'rganilgan tadqiqotchilarning fikrlariga qo'shilgan holda shuni aytish joizki, tog'-kon geologik ob'ektlari asosan ochiq va yopiq konlarda ish olib boriladi. Shu jihatdan, ochiq va yopiq konlarda ishlovchi xod-

7 Ю.И.Артюшин. Методические основы оценки и управления рисками чрезвычайных ситуаций горнодобывающих регионов: Дис. канд. техн. наук: 05.13.10: Москва, 2004. - 209 с.

8 Е.М.Неволина. Снижение травматизма на горнодобывающем предприятии на основе развития компетентности персонала: Дис. канд. техн. наук: 05.26.01: Челябинск, 2004. -128 с.

9 Б.Ф.Лесовский. Методология формирования системы безопасности труда в горной промышленности: На примере угольной отрасли Дальнего Востока: диссертация доктора технических наук: 05.26.01. –Владивосток, 2000. –232 с.

TARAQQIYOT ПРОГРЕСС PROGRESS

imlarning hayoti va sog‘ligi uchun jiddiy xavf tug‘diradigan turli tabiiy va texnogen hodisalar har doim sodir bo‘lib turadi. Shu bois, tog‘-kon geologik ob’ektlari konlarida ishlovchi xodimlarni muhofaza qilish va ularning hayotini saqlash, mehnatni muhofaza qilish korxona oldidagi muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu borada OHSAS-18001 xalqaro standartlarini joriy etish maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa o‘rnida aytish joizki, ilmiy izlanishlar natijasida iqtisodiy taraqqiyotga erishishda bugungi kunda tarmoq va sohalarni barqaror rivojlantirishga alohida e’tibor qaratish talab etiladi. Biroq har qanday xo‘jalik yuritish jarayonida xavf-xatarlar va tahdidlarni yuzaga kelishi ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohalariga jiddiy ravishda iqtisodiy va moliyaviy jihatdan ta’sir etmasligiga kafolat berish qiyin.

Iqtisodiyotning asosiy bo‘g‘ini bo‘lgan sanoat korxonalarining iqtisodiy barqarorligini oshirish bevosita korxonaning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlashga bog‘liq. Chunki, iqtisodiy xavfsizlikni doimiy ta’minlanishi va uning turli iqtisodiy tahdid va xavflarga bardoshligini baholab borish har qanday korxonaning iqtisodiy jihatdan ustunligini belgilab beradi. Tog‘-kon sanoati korxonalarining iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash asosida mamlakat aholisini tabiiy resurslarga bo‘lgan ta’minotini kafolatlashga, aholi bandligini ta’minlashga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. H.P.Abulqosimov, M.X.Abulqosimov. Iqtisodiy xavfsizlik: nazariya va amaliyot. “Noshirlik yog‘dusi” nashriyoti T.:, 2019 y. 149-bet.
2. N.X.Bekmurodov. Zamonaviy xavfsizlik bo‘yicha tadqiqotlar. Darslik. - Toshkent. Bookmany print, 2023.–119-bet.
3. A.A.Mamatov, H.P.Abulqosimov, S.A.Mamatov, S.Sh.Saidgaziyeva. Iqtisodiy xavfsizlik. Darslik.– Toshkent: O’zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti, 2022. 173-bet.
4. X.Uktamov. Korxonalar iqtisodiy xavfsizligini ta’minlashning huquqiy-me’yoriy asoslari. O‘zbekiston qishloq va suv xo‘jaligi//jurnali. №4. 2023. 54-56-betlar.
5. I.S.Xotamov, A.A.Yadgarov, M.K.Olimov. Sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirish va iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash yo‘nalishlari. Monografiya – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti.– T: “Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi”, 2020 y. – 132-133-betlar.
6. Ю.И.Артюшин. Методические основы оценки и управления рисками чрезвычайных ситуаций горнодобывающих регионов: Дис. канд. техн. наук: 05.13.10: Москва, 2004. – 209 с.
7. Е.М.Неволина. Снижение травматизма на горнодобывающем предприятии на основе развития компетентности персонала: Дис. канд. техн. наук: 05.26.01: Челябинск, 2004. –128 с.
8. Б.Ф.Лесовский. Методология формирования системы безопасности труда в горной промышленности: На примере угольной отрасли Дальнего Востока: диссертация доктора технических наук: 05.26.01. – Владивосток, 2000. –232 с.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 5

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.